Tlačová správa
Bratislava, 16. november 2018

Štátny rozpočet nemyslí na zlepšenie kvality podporných služieb v školách. Údaje z prieskumu ukazujú narastajúce problémy vo vzdelávaní detí s rozmanitými potrebami

Alarmujúci stav podporných služieb v materských, základných a stredných školách na Slovensku sa pravdepodobne nezlepší ani v budúcom roku. Svedčí o tom návrh štátneho rozpočtu na rok 2019, ktorý sa aktuálne prerokúva v Národnej rade SR.

Napriek tomu, že školy vzdelávajú deti s rozmanitými potrebami, potrebná podpora od štátu nepríde ani budúci rok. Štátny rozpočet na rok 2019 v navrhovanej podobe totiž opätovne nepočíta s navýšením prostriedkov na mzdy odborných zamestnancov ani asistentov učiteľa tak, aby boli uspokojené potreby škôl. To je nielen v priamom rozpore so záväzkami, ktoré vláda deklarovala vo svojom Programovom vyhlásení, ale hrozí aj ďalšie výrazné zhoršenie kvality vzdelávania všetkých detí, vrátane detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Informovali o tom na dnešnej tlačovej besede zástupcovia organizácií združených v Koalícii za spoločné vzdelávanie - INKLUKOALÍCII. Ide o neformálne združenie organizácií, ktoré zastupujú pedagogických a odborných zamestnancov, rodičov a odborníkov. Ich cieľom je spoločne vyvíjať snahy o skvalitňovanie podmienok inkluzívneho vzdelávania detí na Slovensku.
Materiál „Model objektivizácie počtu odborných zamestnancov v škole", ktorý bol vypracovaný Ministerstvom školstva v roku 2017 ako súčasť rozpracovania téz Programového vyhlásenia vlády SR, deklaruje, že do roku 2021 by malo dôjsť k takému navýšeniu prostriedkov, aby boli uspokojené žiadosti škôl na počet asistentov na 100 %. Zároveň sa schéma mala rozšíriť aj na financovanie asistentov v materských školách, ktorých mzdy ako zriaďovatelia teraz financujú samosprávy. Ako upozorňujú zástupcovia Inklukoalície, navyšovanie počtu asistentov sa však nedeje v plánovanom rozsahu, nepočíta sa s ním v návrhu budúcoročného štátneho rozpočtu a nie je ani súčasťou vládou schváleného Implementačného plánu Národného programu výchovy a vzdelávania.

Ministerstvo školstva v školskom roku 2018/2019 pridelilo školám namiesto požadovaných 5 845 asistentov učiteľa iba 2 374. Takmer 60 % žiadostí bolo zamietnutých a nádej na zlepšenie kritickej situácie nie je ani v nasledujúcom roku, keďže návrh štátneho rozpočtu na rok 2019 počíta so zvýšením počtu asistentov iba o 642.

V školskom roku 2017/2018 sa v materských, základných a stredných školách na Slovensku (vrátane špeciálnych škôl) vzdelávalo celkovo 73 273 detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. K tomu treba prirátať 25 658 detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a ďalšie stovky detí so zdravotným znevýhodnením, ktoré sú vylúčené zo vzdelávania, t.j. sú individuálne vzdelávané doma, lebo im školy nevedia vytvoriť potrebné podmienky. Celkový podiel detí, ktoré majú priznanú špeciálnu výchovno-vzdelávaciu potrebu tak dosahuje 11,7 % zo všetkých žiakov na uvedených stupňoch škôl. Ako však preukázal prieskum projektu To dá rozum na reprezentatívnej vzorke 688 materských, základných a stredných škôl, ktorého sa zúčastnilo 5 469 respondentov z radov riaditeľov, učiteľov, odborných zamestnancov, pedagogických asistentov a výchovných poradcov, školy navštevujú ďalšie desaťtisíce detí, ktoré by potrebovali dodatočnú podporu vo vzdelávaní.

Prieskum tiež ukázal, že školy deklarujú pripravenosť prijať a vzdelávať deti s rozmanitými potrebami, avšak čelia pri ich vzdelávaní viacerým vážnym problémom. Jedným z najviac pociťovaných problémov je práve nedostatok asistentov učiteľa, na ktorý poukazovalo až takmer 41 % respondentov. Nedostatoč-

Operačný program Efektívna verejná správa
Európska únia
Európsky sociálny fond

nú pripravenosť učiteľov pre prácu s deťmi so špeciálnymi potrebami považovalo za problém viac ako 23 % respondentov. Tá nie je dostatočne kompenzovaná prítomnosťou odborných zamestnancov, o ktorých by sa učitelia mohli oprieť (23 %), ani dodatočnou metodickou podporou pre učiteľov či pedagogických asistentov (20 % respondentov).

Okrem asistentov učiteľa je vypuklým problémom absencia ďalších odborných pracovníkov, medzi ktorých patria školskí psychológovia, špeciálni pedagógovia, ale napríklad aj liečební a sociálni pedagógovia, či logopédi. *„Okrem ľudí nám však chýbajú kvalitne spracované štandardy podporných služieb, ako aj model, ako by mali odborní a pedagogickí zamestnanci na školách spolupracovať. Celkovo to vedie k nižšej efektivite ich činnosti a zároveň vyšším požiadavkám na počet asistentov a ďalších odborníkov v systéme,"* konštatuje Miroslava Hapalová z iniciatívy To dá rozum, ktorá je jedným z členov Inklukoalície.

Ako zároveň upozorňuje Viktor Križo, učiteľ a špeciálny pedagóg zo Slovenskej komory učiteľov, *„prítomnosť odborných tímov na školách má zabezpečiť podporu pre všetky deti, učiteľov a rodičov."* Poukazuje na fakt, že to prináša so sebou aj ďalšie benefity, ako je prevencia pred množstvom negatívnych javov, ktoré sa v školách vyskytujú (alkohol a drogy, depresie, sebapoškodzovanie i nelátkové závislosti, kyberšikana a mobbing), skoré vyhľadávanie rizík a následná podpora a intervencia, či krízová intervencia pri ťažkých životných situáciách.

Súčasná situácia negatívne ovplyvňuje nielen prácu učiteľov, ale aj detí a ich rodičov. *„Dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je lakmusovým papierikom indikujúcim zlyhávanie vzdelávania pre všetky deti,"* myslí si Jana Lowinski z Platformy rodín detí so zdravotným znevýhodnením, ktorá je taktiež členom Inklukoalície. Poukázala na otvorené aj skryté formy vylučovania detí so zdravotným znevýhodnením zo vzdelávania, problémy, s ktorými sa rodiny týchto detí najčastejšie stretávajú, a dôsledky, ktoré na nich pre zlyhávanie systému doliehajú. *„Aký význam má lyžiarsky kurz či obed pre každého, ak dieťa nemá možnosť dennodenne rozvíjať svoj možný potenciál bez podpory chýbajúcich odborníkov na školách?"* kladie si otázku.

Odborníci z Inklukoalície sú presvedčení, že naše školstvo je čoraz menej schopné odpovedať na súčasné potreby učiteľov, detí, mladých ľudí a ich rodičov. *„Podporné systémy pre učiteľa, dieťa a rodinu sú nedostatočné a v mnohých prípadoch neexistujú vôbec,"* hovorí Filip Vagač z Inklukoalície.

Z uvedených dôvodov vyzývajú členovia Inklukoalície vládu SR, aby naplnila nielen vlastné programové vyhlásenie, ale aj záväzky vyplývajúce z Ústavy SR a viacerých medzinárodných dokumentov a zabezpečila kvalitné a nárokovateľné podporné služby pre deti, rodičov a učiteľov priamo na školách.

Inštitucionálni členovia:

- eduRoma
- InkluCiTy, o.z.
- Nadácia pre deti Slovenska
- Nadácia otvorenej spoločnosti
- Nadácia Pontis
- Nové školstvo, o.z.
- Platforma rodín detí so ZZ
- PRO LP Asociácia liečebných pedagógov
- Slovenská komora učiteľov
- Social Inclusion of Learners
- To dá rozum

Individuálni členovia:

- Prof. PhDr. Marta Horňáková, PhD., liečebný pedagóg
- Doc. PhDr. Vladimír Dočkal, CSc., detský psychológ
- Mgr. Filip Vagač, občiansky aktivista

Koalícia za spoločné vzdelávanie – INKLUKOALÍCIA
Kontakt: Viktor Križo, info@inklukoalicia.sk, +421 902 347 413
www.inklukoalicia.sk

Kontakt pre médiá:Milan Kisztner, NEUROPEA, kisztner@neuropea.com, +421 917 764 896

Operačný program Efektívna verejná správa

Európska únia
Európsky sociálny fond

Projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom programu Efektívna verejná správa

Príloha tlačovej správy

Model objektivizácie počtu odborných zamestnancov v škole

Materiál Model objektivizácie počtu odborných zamestnancov v škole bol vypracovaný na základe rozpracovania téz Programového vyhlásenia vlády SR, na základe úlohy RŠ-2016-30, ktorá znie:
„Učiteľské tímy je potrebné rozšíriť o dostatočný počet školských psychológov, špeciálnych pedagógov, asistentov, výchovných poradcov a sociálnych pracovníkov v podobe nárokovateľného štandardu, nie výnimočného opatrenia. Realizácia opatrení, ktoré vyplynú z úlohy, si bude vyžadovať dodatočné finančné prostriedky v roku 2017.“.
Podľa anotácie zadania úlohy je zámerom „podporiť opatrenia vrátane optimalizácie štruktúry zamestnancov s cieľom umožniť zvýšenie počtu odborných zamestnancov v školách, najmä asistentov učiteľa, sociálnych pedagógov, školských psychológov a špeciálnych pedagógov“.
Cieľom materiálu je optimalizácia a objektivizácia počtu odborných zamestnancov - školských psychológov, školských špeciálnych pedagógov a sociálnych pedagógov v základných a stredných školách a asistentov učiteľa. Nakoľko splnenie na vytýčených cieľov, v súlade so zadaním, bude vyžadovať dodatočné finančné prostriedky, materiál sa zameriava prioritne na školy, v ktorých žiaci plnia povinnú školskú dochádzku.
Materiál obsahuje opatrenia, ktorých naplnenie zefektívni vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami bez diskriminácie a na základe rovnosti príležitostí v začleňujúcom vzdelávacom systéme.